

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE
NÁZEV PRÁCE: Duchovní doprovázení lidí s mentálním postižením. Příklad pastorační práce v komunitě.
AUTOR: Bc. Radka Franců
VEDOUcí PRÁCE: Ladislav Beneš, Dr.
AUTOR POSUDKU: PhDr. Hana Janečková, Ph. D.

Kritérium	Body (0 – 5) 0 = nejhorší 5= nejlepší hodnocení
Vztah tématu k studovanému oboru (křesťanská krizová a pastorační práce - diakonika), jeho aktuálnost, originalita práce. Práce je jedinečná ve svém hledání cest k pastoračnímu provázení lidí žijících s mentálním postižením. Ačkoli informace o duchovním provázení v rámci církvi existují, autorka zjišťuje, že tyto příležitosti nejsou využívány lidmi s mentálním postižením. Skrze svoji vlastní dlouholetou zkušenost, a také prostřednictvím akčního participativního výzkumu, který je součástí její diplomové práce, prokazuje účinnost a smysluplnost duchovního provázení v rámci aktivit všedního dne. Práce je velmi originální a čtivá. Je cenná tím, že přináší poznatky, které nejsou pouze o lidech s mentálním postižením, ale byly získávány spolu s nimi.	5
Cíl práce a jeho naplnění, soulad obsahu práce se stanoveným cílem. Cíl práce není jednoznačně stanoven. Z anotace lze soudit, že cílem je nahlédnout možnosti duchovního doprovázení lidí s mentálním postižením s využitím začlenění pastorační práce do jejich běžného každodenního života v komunitě. Přesně je cíl vymezen až v metodologické části práce. Autorka využívá k naplnění svého cíle participativní akční výzkum, který je zde podrobně popsán s důrazem na spoluúčast lidí s postižením a na zachování etických principů. V závěrečném shrnutí autorka prezentuje výsledky. Jejich jednoznačné propojení se stanoveným cílem, tedy jejich důležitost v oblasti spirituality a duchovního doprovázení začleněného do běžného dne (tak, aby účastníci mohli zažít pocit jedinečnosti, vzájemnosti, užitečnosti, důvěry, blízkosti, naděje) by mohlo být více zdůrazněno. Závěr práce představuje reflexi dosažených výsledků – autorka hovoří o pozici člověk-člověk, o vztahu, který proměňuje oba aktéry, celou skupinu i jí samotnou.	5
Vhled autora do problematiky, samostatné zvládnutí odborného tématu, jazyková kultura, srozumitelnost výkladu, logické členění práce Na práci Radky Franců zaujme především velký rozsah příloh, které zahrnují kreativní výstupy z jejího akčního výzkumu. Ukazují cestu, kterou autorka zkoumala duchovní život svých klientů a hledala možnosti jejich duchovního doprovázení. Tento přístup je sám o sobě velice zajímavý. Práce na začátku vymezuje základní pojmy (duchovní doprovázení, spiritualita, doprovázející, člověk s mentálním postižením). Je problematické odkazovat na australské a americké (angloamerické) pojmy bez uvedení zdrojů. Přes velmi úsporné vyjadřování v těchto kapitolách je evidentní, že autorka zná podstatu a základní dilemata související s uvedenými pojmy. Některá složitá témata však přece jen pojednává na příliš malém prostoru (kap. 2.1. Zdroje spirituality má pouze 8 řádků). Silnou stránkou práce je uvažování o spirituálních potřebách lidí žijících s mentálním postižením, kde vystupuje do popředí potřeba přátelství, blízkosti, kontinuity, srozumitelného světa. Autorka upozorňuje, že přehlížení spirituálních potřeb (nezájem o	5

prožívání samoty, smutku, bolesti u lidí s mentálním postižením) má negativní vliv na jejich život. V souvislosti s Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením autorka poukazuje na právo lidí prožívat spiritualitu. Propojuje jedinečnost každého člověka s postižením se (spolu)bytím dalších členů církevního společenství, které by mělo pracovat na své srozumitelnosti pro každého. Zatímco autorka nevidí prostor pro duchovní doprovázení lidí s mentálním postižením v rámci církvi, velké možnosti má podle ní rodina a přátelé. Zde pak zdůrazňuje hlavní zásady doprovázení - respekt k doprovázenému, nepřebírání odpovědnosti, nesouzení, naděje, že Bůh vede člověka k dobrému, nedirektivnost, zároveň odvaha nabízet výzvy k rozvoji. Zvažuje rizika náhlého přechodu člověka s postižením do nového prostředí, např. do pobytové služby. Zde zdůrazňuje, že lidé se sníženými rozumovými schopnostmi vnímají ještě citlivěji dis/harmonii v mezilidských vztazích, vinu, odpuštění, strach. Ztotožňuje se se snahou Eglinové učit profesionály z oblasti zdravotnictví a sociálních služeb citlivosti k tématu spirituální dimenze, která prostupuje každodenní péči, aktivity, každé setkání. Ukazuje na dnes již běžné využívání mezioborové spolupráce v zahraničí, na přípravu publikací ve srozumitelném jazyce, na kulturu všímavosti v soužití lidí. Autorka na závěr teoretické části uvádí i své vlastní zkušenosti s duchovním doprovázením a začleňováním lidí s mentálním postižením v ČR, např. v Neratově, v Diakonii Praha, v oblasti paliativní péče. Upozorňuje na existenci Poradního odboru pro práci s lidmi s postižením v ČCE.	
Kvalita výzkumné části práce – přiměřenost zvolené metody, její zdůvodnění a popis, stanovení problému, výzkumné otázky, sběr dat, jejich analýza a prezentace, popis získaných výsledků a závěry. Autorka volí velmi zajímavou metodiku svého zkoumání - participativní akční výzkum. Staví na vlastní dlouholeté zkušenosti z práce s lidmi s mentálním postižením a díky epidemii Covidu 19 mohla zachytit dopady krizového období na vznik duchovního prožívání lidí s mentálním postižením jako způsobu zvládání těžkých okamžiků – v podobě oslav svátků, vymyšlení rituálů, všímavosti směrem k životním příběhům lidí s postižením i personálu. Tak vznikla myšlenka společně reflektovat prožitou zkušenost, najít v ní „to nosné“ a otevřít oblast spirituality a duchovního doprovázení jak lidem s mentálním postižením, tak i jejich blízkým, odborníkům, nabídnout získané poznatky dalším badatelům v této oblasti. Cílem výzkumného projektu bylo společně s lidmi s mentálním postižením nahlédnout různé formy duchovního doprovázení v běžném dni, dosáhnout společného vědění (s. 35). Druhým, neméně důležitým cílem bylo, aby se mohli všichni zúčastnění (včetně autorky) naučit něčemu novému a pokusili se podělit se o své zkušenosti dál. Metoda participativního akčního výzkumu je zde podrobně popsána. Je podrobně vysvětleno, jak mohou být lidé s mentálním postižením zapojeni do výzkumu (uplatnění principů uschopnění, emancipace, spoluobjevování témat, vzájemného učení). Byly využity rozhovory, fokusní skupiny, zúčastněné pozorování, společné analýzy dokumentů, fotografie, videa, dramatizace, koláže a kresba. Byly též použity techniky reflektivní praxe, grafická facilitace, foto-elicítace. Součástí výzkumu byly terénní poznámky a analýzy prováděné společně se spoluvýzkumníky. Celý výzkum nesl název „Na jedné lodi“. Jeho výsledky přináší 5. kapitola. Její zpracování je ukázkou průběhu participativního výzkumu, tedy zahrnuje průběžné i závěrečné reflexe i společné hledání metod a technik usnadňujících vzájemnou komunikaci. Je užíván co nejsrozumitelnější jazyk, aby jej mohli číst i spoluvýzkumníci, lidé s mentálním postižením. Celý proces výzkumu je třeba velmi ocenit i z hlediska zásad nastavených v oboru Komunitní krizová a pastorační práce – diakonika: práce na přípravě Informovaného souhlasu, učení se celému procesu výzkumu spolu se spoluvýzkumníky, nácvik rozhovorů, sestavení pravidel komunikace ve fokusní skupině, rozvíjení témat důležitých z hlediska duchovního provázení – o přátelství, rodině, událostech v životě. Součástí analýzy byly i reflexe autorky a celého výzkumného týmu a práce se šifrovací mřížkou.	5

Je třeba ocenit konzistenci celého výzkumného projektu, důsledně participativní charakter doprovázený odbornými vhledy a interpretacemi autorky směřujícími ke stanovenému cíli a zachování vědecké úrovně celé práce. Tomu odpovídá i společný výstup projektu, publikace s názvem „Malý průvodce výsledky participativního výzkumu Na jedné lodi“, který je srozumitelný co nejvíce lidem a na němž spoluvýzkumníci aktivně a kreativně spolupracovali.	
Formální zpracování práce, jazyková a stylistická úroveň, rozsah práce, grafická úprava práce Jazyková i stylistická úroveň je na dobré úrovni, chyby se vyskytují jen výjimečně. Např. již v anotaci je překlep: „...s mentálním postižení ...“ (a stejně na s. 64). Na str. 11 na konci druhého odstavce je navíc tečka, ve třetím odstavci je chybně slovo „přátelé“. Na str. 24: ...nabízeny v i dalších církvích... Str. 36 ...pozorovatel je účasten...netají tím, že... Str. 49 ...i jejich vůle učit novým věcem. Str. 65 ... činnosti předcházeli... Celkově je rozsah práce téměř na nejnižší možné úrovni. V některých pasážích by jí prospělo rozšíření (viz výše).	4
Práce se zdroji, jejich počet, kvalita, dodržení publikační normy Autorka opírá své dílo o rozsáhlý seznam odborné literatury, včetně té anglicky psané. Celkově je však v seznamu literatury způsob citování nejednotný. Rušivé je rovněž nejednotné citování pod čarou, které v některých případech obsahuje zkratku „Srov.“ jindy nikoli. Tuto zkratku není nutné psát nebo by naopak měla být uvedena u všech odkazů. Také rozdělení zdrojů do několika kategorií je z hlediska čtenáře poněkud nepohodlné. Například často citovaná autorka Anemone Eglinová (uvedení na s. 9 a jinde) není uvedena v základní Bibliografii. Její jméno lze dohledat až mezi „Dalšími internetovými zdroji“. Podobně Swinton a Powrie (2002), které autorka zdůrazňuje ve své 2. kapitole nenajdeme v základní Bibliografii, ale až na konci mezi „Dalšími internetovými zdroji“. Autoři De Mello a Plattig jsou v seznamu literatury na místě, které neodpovídá abecednímu pořadí. Baddau et al (1946), dále Almsley a Johnson (s. 30 a 31) nebo Disman (s. 37) nejsou uvedeni v seznamu literatury vůbec. Ženská jména se v českých odborných textech obvykle píší v ženském tvaru (tedy např. Eglinová na s. 9, s. 11, s. 25 nebo s. 62 nebo Mannayová na s. 38). Na s. 11 Eglinová není citována, což ztěžuje porozumění poslední větě ve druhém odstavci. U poznámky 11 je špatně uvedený odkaz na Slawika, včetně neúplné citace internetového zdroje (nelze dohledat). Na s. 14 je v textu citován Swinton, ale pod čarou v poznámce 18 je nesprávná citace (Narayanasamy et al.). Biňovcová, Cimrmanová ze s. 17 by měla být citována jinak než odkazem na druhou autorku, totiž uvedením obou autorek a názvu kapitoly s použitím předpony In:....	4
Celkem bodů	0 – 30 bodů
	28

Celkové slovní zhodnocení práce, návrhy na doplnění - podrobnější vyjádření oponenta	Navzdory svým nedokonalostem má práce vysokou odbornou kvalitu, a to jak z hlediska teoretického uchopení tématu duchovního provázení lidí s mentálním postižením, tak zejména v popisu a samotné realizaci participativního akčního výzkumu zkoumajícího možnosti duchovního provázení lidí s mentálním postižením v náročné životní situaci v období epidemie Covid 19. Užitá metoda a tvořivý přístup autorky je natolik originální, a popis průběhu výzkumu tak zajímavý, že bych doporučovala – po odstranění nedostatků – jeho publikování v odborném časopise, např. v Sociální práci/Sociálnej práci.

Otázky k diskusi (dobrovolné):	
	1. Jaké jsou zkušenosti autorky s přechodem člověka s mentálním postižením z rodiny do sociální služby. Co pomáhá a co škodí? Jak je tomu v oblasti duchovního doprovázení?
	2. Jaký je názor autorky na hloubku duchovního života a rozsah duchovních potřeb u lidí s mentálním postižením. Lze souhlasit s názorem, že tato dimenze je u lidí s tímto postižením jednodušší, povrchnější, nesrovnatelná s lidmi, kteří čtou Bibli, modlí se, promýšlejí svůj vztah k Bohu, mají bohaté teologické znalosti?
	3. Mezi limity své práce zmiňuje autorka práci s lidmi s těžší formou mentálního postižení, kteří nemohou svoji zkušenost vyjádřit slovy. Existuje nějaká možnost duchovního setkání v takovýchto případech? Není pouhé spoléhání na rychlý účinek křesťanského přístupu (spatřit v druhém tvář Boží, a tak prohloubit vztah k sobě, druhému člověku i k Bohu), přece jen nedostatečné?

Celkové hodnocení: **Doporučuji** práci k obhajobě

Návrh klasifikace (A – E):.....**A**.....

Datum: 28.5.2023

Podpis: Janečková

Doporučená klasifikace:

Body	Klasifikace	Poznámka
27 - 30	A	Minimálně 4 body v každé položce
22 - 26	B	Minimálně 3 body v každé položce
17 - 21	C	Minimálně 2 body v každé položce
12 - 16	D	Minimálně 1 bod v každé položce
7 – 11	E	Maximálně možná jedna „nulová“ položka
6 a méně	F	Více než jedna nulová položka